

Hjälpmedelsverksamheten - uppföljning

Hjälpmedelsverksamheten – uppföljning

Bakgrund

Landstingets revisorer har ansvar för att genomföra årlig granskning av landstingets samtliga verksamheter. Utifrån detta uppdrag och ansvar har landstingets revisorer utarbetat dokumentet ”Granskningsstrategi” i vilket de beskrivit de områden som revisorerna främst ska fokusera på under innevarande mandatperiod. Baserad på granskningsstrategin gör revisorerna en årlig riskbedömning och revisionsplan. I ”Revisionsplan 2017” har revisorerna aktualiserat en uppföljande granskning avseende landstingets hjälpmedelsverksamhet.

Landstingets revisorer genomförde under 2016 en granskning av landstingets hjälpmedelshantering. Granskningen avsåg ansvaret både för landstingsstyrelsen och Hjälpmedelsnämnden. I rapporten lämnades synpunkter till styrelsen och till nämnden. Revisorerna gör regelbundet uppföljningar av tidigare granskningar i syfte att bedöma om revisionens synpunkter och rekommendationer har beaktats.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med denna granskning har varit att bedöma hur landstingsstyrelsen och Hjälpmedelsnämnden har beaktat de iakttagelser och rekommendationer som lämnades i rapporten.

Granskningen skulle ge svar på följande revisionsfrågor:

- Har *landstingsstyrelsen* säkerställt att de synpunkter som lämnades i revisionsrapporten från 2016 avseende hjälpmedelshantering har beaktats?
- Har *Hjälpmedelsnämnden* säkerställt att de synpunkter som lämnades i revisionsrapporten från 2016 avseende hjälpmedelshantering har beaktats?
- Om granskningen visar att det finns brister, vilka förbättringsåtgärder behöver vidtas?

Avgränsning

Granskningen har avgränsats till verksamhetsåren 2017 och 2018 och att följa upp den granskning som genomfördes 2016.

Revisionskriterier

Granskningen har utgått från tillämplig lagstiftning, relevanta fullmäktigebeslut och styrdokument.

Ansvarig nämnd

Landstingsstyrelsen är ansvarig nämnd för landstingets verksamhet. Styrelsen ansvarar också för styrning, uppföljning och intern kontroll.

Metoder

Granskningen, som är en uppföljning av tidigare rapport, har genomförts i form av analys av dokument och intervju. Intervju har hållits med: verksamhetschefen för Hjälpmedelscentrum. Rapporten är sakgranskad av den person som intervjuats.

Resultat

Landstingets revisorer genomförde en granskning under 2016 avseende landstinget hjälpmedelhantering. Inför granskningen konstaterades att det fanns frågor som landstingsstyrelsen hade ansvar för och frågor som Hjälpmedelsnämnden hade ansvar för. Efter genomförd granskning skickades missiv med anmodan om svar på rapportens frågeställningar, både till landstingsstyrelsen och till Hjälpmedelsnämnden. Flera av rekommendationerna och de svar som inkommit, sammanfaller men redovisas nedan var för sig. I revisionsrapporten från 2016 lämnades sex rekommendationer till **Hjälpmedelsnämnden** som svarade revisorerna i maj 2017. Nämndens svar är citerade nedan i kursiv form.

1. Landstingsstyrelsen och Hjälpmedelsnämnden bör aktivt styra den hjälpmedelsverksamhet som ligger under respektives ansvarsområde, exempelvis genom verksamhetsplan och mätbara mål.

”På landstingsövergripande nivå styr landstingsstyrelsen hjälpmedelsverksamheten genom en årligen upprättad landstingsplan. Landstingsplanen i sin tur innehåller planer för respektive område inom hälso- och sjukvården, där hjälpmedelsverksamheten är organiserad inom området Öppenvård. Landstingets hjälpmedelsverksamhet styrs således av verksamhetsplanen som finns upprättad för område Öppenvård. När det gäller Hjälpmedelsnämndens ansvarsområde delar nämnden revisorernas uppfattning, och har för avsikt att fastställa en verksamhetsplan för 2017.”

I uppföljningen noteras att Hjälpmedelsnämnden har fastställt verksamhetsplan för 2017 och också för 2018. Mätbara och kvantifierbara mål för verksamheten har dock enligt uppgift varit svårt att sätta då verksamheten till övervägande delen är efterfrågestyrd.

2. Landstingsstyrelsen och Hjälpmedelsnämnden bör stärka uppföljningen av hjälpmedelsverksamheten, exempelvis genom att tillse att verksamhetsplan och mål följs upp.

”Landstingsstyrelsen följer upp all verksamhet i enlighet med upprättad plan för uppföljning (LK/170285). Område öppenvård, där landstingets hjälpmedelsverksamhet ingår, gör i sin tur tertialvisa redovisningar av såväl ekonomi som verksamhet. Av den redovisningen framgår även uppföljningen för den del av hjälpmedelsverksamheten som ligger under landstingsstyrelsens ansvar.

Från och med januari 2017 har hjälpmedelsnämnden fastslagit i sitt reglemente, att uppföljning av verksamheten ska ske tertialvis och då redovisas i nämnden. Utifrån landstingsstyrelsens uppsiktsplikt bör nämnden sedan framföra detta till styrelsen.”

I uppföljningen konstateras att Hjälpmedelsnämnden nu redovisar verksamheten tertialvis. Det framgår också av nämndens protokoll för september 2017 att redovisningen av delårsrapport 2 tillställts landstingsstyrelsen.

3. Hjälpmedelsnämnden bör säkerställa att det upprättas ett kvalitetssystem och nyckeltal för hjälpmedelsverksamheten, i enlighet med samverkansavtalet

”I samverkansavtalet som gällde från och med 2004 fanns lydelsen ”Tillsammans med parterna arbeta fram ett för verksamheten ändamålsenligt kvalitetssystem och nyckeltal”. Med anledning av att det pågår ett nationellt arbete med syfte att ta fram nationella nyckeltal som kan användas vid nationell jämförelse och uppföljning har hjälpmedelsnämnden beslutat att ta bort lydelsen i samverkansavtalet.

Det nationella arbetet som pågår är dock ett omfattande och omständligt arbete så finns för närvarande inga gemensamma nyckeltal att tillgå. Det har samtidigt ansetts alltför resurskrävande för Landstinget i Värmland som enskild aktör att parallellt lägga tid och kraft på att ta fram egna nyckeltal. Landstinget följer dock kontinuerligt det pågående nationella arbetet för att på sikt använda de nationella nyckeltalen för ett kvalitetssystem.”

I uppföljningen noteras att revisionen har fått ett svar som är underbyggt med motivering. Det kan också konstateras att denna punkt nu inte finns med i samverkansavtalet.

4. Hjälpmedelsnämnden bör säkerställa att huvudmännen erhåller skriftlig och tertialvis rapportering hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är, i enlighet med nämndens reglemente.

”Landstingsstyrelsen stärker uppföljningen av hjälpmedelsverksamheten genom att Hjälpmedelsverksamheten är en del av område öppenvård. Område

öppenvård i sin tur gör tertialvis redovisning såväl ekonomisk som verksamhetsmässig. Av den redovisningen framgår uppföljningen för hjälpmedelsverksamheten.

Hjälpmedelsnämnden säkerställer att huvudmännen erhåller skriftlig och tertialvis rapportering hur verksamheten utvecklas och den ekonomiska ställningen, i enlighet med reglementet 1 januari 2017. Nämnden anser att det bör säkerställa att samtliga huvudmän får skriftlig och tertialvis rapportering om hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är.”

Det konstateras i uppföljningen att delårsrapporter redovisas på nämndens sammanträden, men att det bör framgå av protokollen att rapporten tillställts de i nämnden ingående kommunerna, på samma sätt som det står att landstingsstyrelsen tillställts rapporten.

5. Landstingsstyrelsen och Hjälpmedelsnämnden bör stärka den interna kontrollen och tillse att det genomförs dokumenterad riskanalys för hjälpmedelsverksamheten.

”Intern kontroll handlar om tydlighet, ordning och reda samt att säkerställa att verksamheten bedrivs effektivt. Utifrån Landstingsplan 2017 och en bedömning av risker knutna till landstingets övergripande målbild har ett urval av verksamhetsområden blivit föremål för särskild uppföljning i enlighet med fastställd kontrollplanen LK/170503.

Under 2017 är dessa områden:

- Vård utan köer*
- Inga vårdskador*
- Hållbart arbetsliv*
- Ekonomi i balans*

Landstingsstyrelsen har vidare uppsiktsplikt över nämndernas sätt att bedriva intern kontroll. Landstingsstyrelsen delar därför revisorernas bedömning och kommer säkerställa att Hjälpmedelsnämnden upprättar en plan för intern kontroll under 2017.”

Det konstateras i uppföljningen att internkontrollplan nu finns för Hjälpmedelsnämnden. I internkontrollplanen har risker och kontrollåtgärder identifierats.

6. Hjälpmedelsnämnden bör tillse att det fastställs vem som är anmälningsansvarig.

”Reglementet för hjälpmedelsnämnden föreskriver inte något ansvar för direkta patientkontakter. Av den anledningen har nämnden inte ansett ha behövt någon anmälningsansvarig. Däremot har landstingsstyrelsen genom vårdgivardirektivet för användning av medicintekniska produkter formulerat vem som är anmälningsansvarig. Vårdgivardirektivet utgår från socialstyrelsens föreskrifter (2008:1) i vilken framgår att verksamhetschefen ska utse anmälningsansvarig. Hjälpmedelsnämnden ämnar följa upp att detta sker under 2017.”

Det har inte utsetts någon särskild anmälningsansvarig utan anmälningsansvaret ligger hos verksamhetschefen.

Till **landstingsstyrelsen** lämnades nio rekommendationer och styrelsen svarade revisorerna i maj 2017. Svaren är citerade nedan i kursiv form.

1. Landstingsstyrelsen bör inom ramen för sitt samordningsansvar identifiera de otydligheter som råder inom hjälpmedelsverksamheten avseende det politiska ansvaret och lyfta frågan till fullmäktige.

”Landstingsstyrelsen delar uppfattningen att reglementet för landstingsstyrelsen kan förtydligas med utgångspunkt för vad Hälso- och sjukvårdslagen föreskriver om hjälpmedel. Landstingsstyrelsen har för avsikt att komplettera reglementet med verksamhetsansvaret för hjälpmedel.”

I uppföljningen noteras att i det reglemente för landstingsstyrelsen som gäller från 2014-11-27 inte går att se att någon komplettering har gjorts avseende hjälpmedel.

2. Landstingsstyrelsen bör utveckla ett systematiskt arbetssätt för uppsikt över Hjälpmedelsnämnden.

”Landstingsstyrelsens har uppsiktsplikt över Hjälpmedelsnämnden, och är enligt lag skyldig att bedriva uppsikt över nämndens verksamhet. Detta anser landstingsstyrelsens säkerställs genom att nämnden enligt sitt reglemente tertialvis redovisar uppföljning av ekonomi samt verksamhet till styrelsen.”

Det framgår av Hjälpmedelsnämndens protokoll att landstingsstyrelsen tillställs tertialrapporterna.

3. Landstingsstyrelsen och Hjälpmedelsnämnden bör aktivt styra den hjälpmedelsverksamhet som ligger under respektives ansvarsområde, exempelvis genom verksamhetsplan och mätbara mål.

”På landstingsövergripande nivå styr landstingsstyrelsen hjälpmedelsverksamheten genom en årligen upprättad landstingsplan. Landstingsplanen i sin tur innehåller planer för respektive område inom hälso- och sjukvården, där hjälpmedelsverksamheten är organiserad inom området Öppenvård. Landstingets hjälpmedelsverksamhet styrs således av verksamhetsplanen som finns upprättad för område Öppenvård.

När det gäller Hjälpmedelsnämndens ansvarsområde delar landstingsstyrelsen revisorernas uppfattning, och har för avsikt att säkerställa att hjälpmedelsnämnden fastställer en verksamhetsplan för 2017.”

Se svar på frågan under Hjälpmedelsnämndens svar.

4. Landstingsstyrelsen och Hjälpmedelsnämnden bör stärka uppföljningen av hjälpmedelsverksamheten, exempelvis genom att tillse att verksamhetsplan och mål följs upp.

”Landstingsstyrelsen följer upp all verksamhet i enlighet med upprättad plan för uppföljning (LK/170285). Område öppenvård, där landstingets hjälpmedelsverksamhet ingår, gör i sin tur tertialvisa redovisningar av såväl ekonomi som verksamhet. Av den redovisning framgår även uppföljningen för den del av hjälpmedelsverksamheten som ligger under landstingsstyrelsens ansvar.

Från och med januari 2017 har hjälpmedelsnämnden fastslagit i sitt reglemente, att uppföljning av verksamheten ska ske tertialvis och då redovisas i nämnden. Utifrån landstingsstyrelsens uppsiktsplikt bör styrelsen säkerställa att Hjälpmedelsnämnden följer upp sin verksamhetsplan genom att redovisa detta till styrelsen.”

Se svar på frågan under Hjälpmedelsnämndens svar.

5. Hjälpmedelsnämnden bör säkerställa att det upprättas ett kvalitetssystem och nyckeltal för hjälpmedelsverksamheten, i enlighet med samverkansavtalet.

”I samverkansavtalet som gällde från och med 2004 fanns lydelsen: ”Tillsammans med parterna arbeta fram ett för verksamheten ändamålsenligt kvalitetssystem och nyckeltal”. Med anledning av att det pågår ett nationellt arbete med syfte att ta fram nationella nyckeltal som kan användas vid nationell jämförelse och uppföljning har hjälpmedelsnämnden beslutat att ta bort lydelsen i samverkansavtalet.

Det nationella arbetet som pågår är dock ett omfattande och omständligt arbete så det finns för närvarande inga gemensamma nyckeltal att tillgå. Det har samtidigt ansetts alltför resurskrävande för Landstinget i Värmland som enskild aktör att parallellt lägga tid och kraft på att ta fram egna nyckeltal. Landstinget följer dock kontinuerligt det pågående nationella arbetet för att på sikt använda de nationella nyckeltalen för ett kvalitetssystem.”

Se svar på frågan under Hjälpmedelsnämndens svar.

6. Hjälpmedelsnämnden bör säkerställa att huvudmännen erhåller skriftlig och tertialvis rapportering hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är, i enlighet med nämndens reglemente.

”Från och med januari 2017 har hjälpmedelsnämnden fastslagit i sitt reglemente, att uppföljning av verksamheten ska ske tertialvis och då redovisas i nämnden. Allt som sker vid nämndsammanträdet protokollförs, och samtliga protokoll med tillhörande handlingar tillställs samtliga huvudmän, enligt landstingets rutin för hantering av gemensamma nämnder. Landstingsstyrelsen anser att den hanteringen bör säkerställa att samtliga huvudmän får skriftlig och tertialvis rapportering om hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är.”

Se svar på frågan under Hjälpmedelsnämndens svar.

7. Landstingsstyrelsen och Hjälpmedelsnämnden bör stärka den interna kontrollen och tillse att det genomförs dokumenterad riskanalys för hjälpmedelsverksamheten.

”Intern kontroll handlar om tydlighet, ordning och reda samt att säkerställa att verksamheten bedrivs effektivt. Utifrån Landstingsplan 2017 och en bedömning av risker knutna till landstingets övergripande målbild har ett urval av verksamhetsområden blivit föremål för särskild uppföljning i enlighet med fastställd kontrollplanen (LK/170503).

Under 2017 är dessa områden:

- *Vård utan köer*
- *Inga vårdskador*
- *Hållbart arbetsliv*
- *Ekonomi i balans*

Landstingsstyrelsen har vidare uppsiktsplikt över nämndernas sätt att bedriva intern kontroll. Landstingsstyrelsen delar därför revisorernas bedömning och kommer säkerställa att Hjälpmedelsnämnden upprättar en plan för intern kontroll under 2017.”

Se svar på frågan under Hjälpmedelsnämndens svar.

8. Hjälpmedelsnämnden bör tillse att det fastställs vem som är anmälningsansvarig.

”Reglementet för hjälpmedelsnämnden föreskriver inte något ansvar för direkta patientkontakter. Av den anledningen har nämnden inte ansett ha behövt någon anmälningsansvarig. Däremot har landstingsstyrelsen genom vårdgivardirektivet för användning av medicintekniska produkter formulerat vem som är anmälningsansvarig. Vårdgivardirektivet utgår från socialstyrelsens föreskrifter (2008:1) i vilken framgår att verksamhetschefen ska utse anmälningsansvarig.”

Se svar på frågan under Hjälpmedelsnämndens svar.

9. Landstingsstyrelsen bör säkerställa att vårdgivardirektivet för medicintekniska produkter revideras och uppdateras så att det framgår att Inspektionen för vård och omsorg är tillsynsmyndighet.

”Landstingsstyrelsen har tagit till sig av revisionens rekommendationer och kommer att hantera reviderat vårdgivardirektiv. Lydelsen i vårdgivardirektivet kommer att ändras så att det framgår att tillsynsmyndighet är Inspektionen för Vård och omsorg.”

Det kan konstateras i uppföljningen att det aktuella vårdgivardirektivet har korrigerats så att det nu står att inspektionen för vård och omsorg är tillsynsmyndighet.

Slutsatser och kommentarer

Utifrån de revisionsfrågor som ställdes inför den uppföljande granskningen görs följande sammanfattande iakttagelser:

Den övergripande revisionsfrågan i granskningen var om landstingsstyrelsen vidtagit åtgärder med anledning av de iakttagelser och synpunkter som revisorerna framförde i den ursprungliga granskningen från 2016 samt de svar som landstingsstyrelsen och Hjälpmedelsnämnden tillställde revisorerna.

Utifrån uppföljningen är bedömningen att det avseende de flesta rekommendationer som lämnades i revisionsrapporten, har vidtagits åtgärder. Vissa frågor kvarstår, men det har i uppföljningen framkommit att utvecklingsarbete pågår. Det har också kommit motiveringar till svaren i uppföljningen.

Anders Marmon
Certifierad kommunal
yrkesrevisor